

TOMASZ WAŻNY

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Sztuk Pięknych

Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa

i

University of Arizona

Laboratory of Tree-Ring Research

and

Center for Mediterranean Archaeology and the Environment

Studia Lednickie XVII (2018)

Analiza dendrochronologiczna drewnianego spichlerza z Majkowa

Opis obiektu

Przedmiotem badań był zabytkowy spichlerz z Majkowa (dawne woj. kaliskie). Jest to drewniany, wolnostojący budynek gospodarczy — jednokondygnacyjny z poddaszem nieużytkowym; dach o konstrukcji drewnianej, dwuspadowy, kryty gontem. Pierwotnie był posadowiony w podwórzu folwarcznym majątku rodziny Lipskich. W 1970 roku został przeniesiony do Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, na tzw. Mały Skansen, gdzie pełnił funkcję sali ekspozycyjnej dla wystaw o tematyce archeologicznej. Celem badań dendrochronologicznych było ustalenie dokładnego wieku spichlerza.

Metodyka

Badania zostały wykonane na próbkach drewna pobranych z wytypowanych elementów konstrukcyjnych przy pomocy specjalistycznych wiertel do suchego drewna. Próbki mające postać cylindrycznych wywierć zostały poddane wstępnej obróbce laboratoryjnej. Wyznaczono i przygotowano powierzchnie pomiarowe, a następnie na aparacie pomiarowym typu LINTAB pomierzono szerokości przyrostów rocznych drewna. Dokładność pomiaru wynosiła 0,01 mm. Synchronizację sekwencji przyrostowych i porównanie ich z chronologiami wzorcowymi przeprowadzono przy pomocy programów TSAPWin [RINN 2005–2017] oraz Dendro for Windows [TYERS 2004]. Szczegółowe wyniki analizy przedstawiono w tabeli oraz na diagramie (ryc. 1).

Rezultaty

Badania zostały wykonane na czterech próbkach drewna pobranych ze ścian obiektu. Spichlerz powstał w całości z drewna sosnowego.

1 — ściana wschodnia, 3 słup od pd.

2 — ściana wschodnia, 2 słup od pn.

3 — ściana wschodnia, 3 słup od pn.

4 — ściana zachodnia, blok 3A

Trzy elementy zostały wydatowane na podstawie standardów dendrochronologicznych sosny.

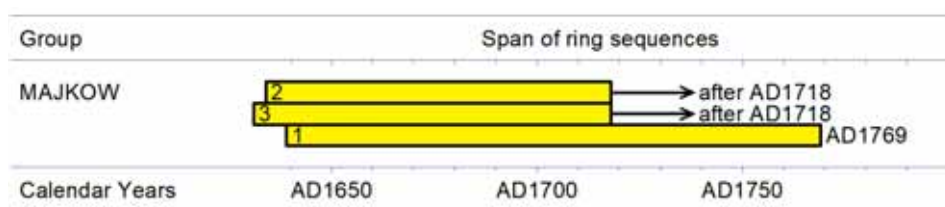
TABELA 1. DZIE02. Dziekanowice — spichlerz z Majkowa

TABLE 1. DZIE02. Dziekanowice — a granary from Majkowo

Nr próbki	Przyrosty		Słój podkorowy	Synchronizacja	Datowanie	Gatunek drewna
	ogółem	biel				
1/17	131	–	T	AD 1639–1769	1769/1780 r.	sosna
2/17	85	–	N	AD 1634–1718	po 1718 r.	sosna
3/17	88	–	N	AD 1631–1718	po 1718 r.	sosna
4/17	72	–	N	próbka niedatowana	.	sosna

Objaśnienia do tabeli:

- w kolumnie „Słój podkorowy” T oznacza zachowany i w pełni wykształcony słój podkorowy, N sygnalizuje brak słoja podkorowego.

Rys. 1. Diagram belkowy z zaznaczeniem położenia datowanych serii przyrostowych drewna spichlerza z Majkowa w czasie. Każda belka ilustruje, w których latach powstały przyrosty roczne drewna odczytane z próbki o podanym oznaczeniu

FIG. 1. A bar diagram which shows the placement of the dated incremental series of wood from a granary in Majkowo over time. Each bar illustrates in which years the annual wood increments were created, which were read from a sample with a given designation

Jeden element konstrukcyjny spichlerza — słupek ściany wschodniej — pochodzi ze ścinki późnojesiennej 1769 roku lub zimowej z przełomu 1769 i 1770 roku. Wyznacza to najbardziej prawdopodobną budowę spichlerza na 1770 rok. Dwa pozostałe wydatowane słupy nie miały warstwy zewnętrznej, która została częściowo zniszczona przez owady, co uniemożliwiło pobranie próbek drewna tej warstwy. Rozkład wyników uzyskanych dla tych próbek potwierdza XVIII-wieczne pochodzenie spichlerza.

Bibliografia

TYERS I.

2004 Dendro for Windows Program Guide 3rd edn, ARCUS Report, 500b.

RINN F.

2005–2017 TSAPWin Professional — Time Series Analysis and Presentation, Heidelberg.